opinie & debat

Het Nederlands Dagblad
is ervan overtuigd dat de samenleving gediend is bij een open en respectvol gesprek. Deze pagina's vormen daar een vrijplaats voor.

blik op de week

TABITHA VAN KRIMPEN BEELD ISTOCK

Mogen enthousiaste jongeren écht bijdragen aan hun gemeente?

Onze tijd vraagt om een kerk die naar buiten toe is gericht, die aansluiting zoekt bij haar omgeving, betoogt theoloog en bedrijfskundige Tabitha van Krimpen. 'Het is belangrijk om ook over de organisatorische kant na te denken.'

Een kerk met open armen verschuilt zich niet meer achter regels en procedures, achter 'ja maar' en 'zo hebben we het altijd gedaan'. Een kerk waar jong en oud elkaar vinden en waar verschillen elkaar aanvullen.

'Daling ledental Gereformeerde Gemeenten lijkt door te zetten. 'Het gaat om zielen voor de eeuwigheid'' (*ND*, 9 juni). Koppen als deze zijn vaak te vinden in het christelijke nieuws. Predikantentekort, afnemende ledenaantallen, kerken die kampen met een gebrek aan bestuurskracht, dat is maar al te vaak het verhaal. Toch is het schadelijk als dat het enige verhaal wordt, zo ben ik overtuigd. Hoe kunnen we in plaats van te denken in tekort, afname en gebrek denken in (geestelijke) groei, kansen en mogelijkheden voor de kerk? En hoe kan de kerk er dan uitzien?
In mijn pas verschenen boek *Bottom-up kerk: zijn waar twintigers zijn* pleit ik voor een kerkvorm waarbij degenen aan de figuurlijke onderkant centraal staan. De verhalen, vragen en ervaringen van gewone mensen binnen en buiten de kerk; dat heeft de aandacht van de geloofsgemeenschap. Dat vraagt om een kerk die naar buiten toe gericht is, die kijkt hoe ze aan kan sluiten bij haar omgeving, bij de vragen van deze tijd en bij de leefwereld van jonge generaties.

teleurstelling
Dat klinkt mooi, maar is in de praktijk vaak best lastig. Van jeugdwerkers hoor ik hoe ingewikkeld het is om enerzijds de kerkenraad en gemeente ter wille te zijn en om er anderzijds te zijn voor jongeren. Maar al te vaak is de (impliciete) verwachting dat jeugdwerkers of jonge predikanten de jongeren en jonge gezinnen weer terug de kerkbanken in krijgen. Ook wanneer jongeren betrokken en enthousiast zijn en iets willen betekenen voor de gemeente, is dat nog niet zo gemakkelijk. Ja, een jeugddienst mochten ze wel organiseren. Het thema van de dienst had de dominee alleen al bepaald. Nee, meer dan één Engelstalig lied was niet mogelijk, want anders kunnen de ouderen het niet volgen. Of de dienst een halfuur later kan beginnen zodat vrienden makkelijker meegaan naar de dienst? Nee, laten we dat maar niet doen, want dan is de routine van de ouderen in de war. Mogen jongeren écht bijdragen aan de gemeente? Zo niet, dan is teleurstelling en verwijdering van de kerk

Hoe belangrijk vind je het voortbestaan van je kerk nu echt?

vaak het geval. Voor een leeftijdsgenoot was de kerk van haar jeugd steeds meer uit beeld verdwenen. Zij zei: 'Er heeft nooit iemand mij opgebeld of geïnteresseerd gevraagd: "Ik zie je eigenlijk nooit meer in de kerk. Ben je naar een andere kerk gegaan?" Ik ben hier 21 jaar elke zondag geweest. Ik kom niet meer en niemand laat iets van zich horen. Dan denk ik: hoe belangrijk vind je het voortbestaan van je kerk nu echt?'

wat is de kerk?
Zonder te beweren dat het in elke kerk zo gaat, zijn dit wel pijnlijke voorbeelden die ik vaak hoor. Maar wat is eigenlijk de kerk en wat zou ze kunnen zijn? 'Kerk' is een breed en lastig begrip waar vele boekenkasten vol over geschreven zijn. De kerk bevindt zich in de spanning tussen het 'reeds' en het 'nog niet', tussen de realiteit nu en de realiteit van het koninkrijk van God. In de kerk is iets van God zelf te vinden. Tegelijkertijd is het in de kerk ook vaak aanmodderen. 'De kerk is een zootje en ik hoor bij dat zootje', zo citeert Sake Stoppels de theoloog Jan Buskes (*ND*, 3 juni). Niets menselijks is de kerk vreemd.
Als bedrijfskundige kijk ik ook naar de kerk als organisatie. In de kerk komt een groep mensen samen met een missie, de kerk heeft een adres en ze is een beweging. Structuren, regels, procedures en het kerkrecht vormen de kerk als organisatie. Toch wordt een organisatorisch perspectief soms lastig gevonden. 'In de kerk moet vooral over God gesproken worden', zo krijg ik soms als reactie. Daar doe ik niets aan af, maar dit spreken over God vindt plaats in een bepaalde context, in een bepaalde tijd en op een bepaalde plaats. Het is daarom belangrijk om ook juist over die organisatorische kant na te denken.

speeddaten
Het laat zien dat de huidige kerkvorm geen vaststaand gegeven is en ook cultureel bepaald is. Het is een bevrijdend besef dat er ook andere kerkvormen mogelijk zijn. Daarom pleit ik voor de bottom-up kerk, een kerk die weet wat haar fundament is en waar ze voor staat en juist vanuit die grondhouding gericht is op wat er zich buiten haar kerkmuren afspeelt. Een geloofsgemeenschap waar je een avond kunt 'speeddaten' onder het mom van 'Wat heb jij altijd al aan een gelovige willen vragen?'. Een kerk die beseft dat een predikant/pasto(o)r een van de weinige professionals is bij wie je terechtkunt voor

Het is moeilijk om in tijden van krimp niet in kramp te vervallen.

een luisterend oor zonder dat je een factuur toegestuurd krijgt. 'Er is veel oprechte, spirituele interesse bij mensen. Alleen kloppen ze daarvoor niet aan bij de kerk. Ze gaan naar Google', zo zei bisschop Graham Tomlin (*ND*, 10 juni).
De bottom-up kerk is een kerk die de eigen website als visitekaartje van de geloofsgemeenschap ziet en tijd en energie stopt in het bijhouden ervan, zodat niet het preekrooster van 2016 en de coronamaatregelen het eerste zijn wat je ziet. In de bottom-up kerk is twee keer vergaderen geen vaststaand gegeven, maar wordt kort en krachtig afgestemd wat nodig is door mensen die een goede afspiegeling vormen van de gemeenschap. Net zoals de sabbat er voor de mens is en niet de mens voor de sabbat, zo zijn regels en procedures er in de kerk om te faciliteren, als middel, en niet om mensen in een mal te duwen, als was het houden aan regels een doel op zich.

met open armen
Het is moeilijk om in tijden van krimp niet in kramp te vervallen. Wanneer er minder vrijwilligers zijn en er minder bestuurskracht is, komen veel taken bij een klein aantal mensen te leggen. Vanuit de beste bedoelingen en liefde voor de kerk nemen zij deze taken op zich, maar kan er ook krampachtigheid optreden. Het wordt steeds lastiger om te vernieuwen en iets anders te doen dan altijd gedaan is. Toch geloof ik dat het diepe besef dat de toekomst van God komt om een andere houding vraagt. Een houding van open armen waarbij we proberen om open te staan voor hoe God werkt en wie op ons pad komt. Dat is de bottom-up kerk; een kerk waarin het stroomt en wij niet krampachtig de kerk hoeven te redden maar vanuit ontspannenheid mogen ontvangen. Een kerk met open armen verschuilt zich niet meer achter regels en procedures, achter 'ja maar' en 'zo hebben we het altijd gedaan'. Een kerk waar jong en oud elkaar vinden en waar verschillen elkaar aanvullen. De kerk in de wereld, als lichtend licht, moedig en getuigend, vanuit het besef dat niet alles maakbaar is, maar nieuwe wegen nodig zijn; dat is hoe ik hoop dat de kerk zal zijn. ■